

6.2.2014

Kansallisbibliografian määrittely

Kansallisbibliografiseen kuvailuun ei sisällytetä sisällönkuvailua (asiasanoitus ja luokitus) eikä henkilöiden tai yhteisöjen kuvailua.

IFLA määrittelee kansallisbibliografiaa yleisellä tasolla kattavuuden, laadun ja vastuun kautta. Eri aineistotyytit on oltava edustettuna kansallisbibliografiassa. Täydellinen kattavuus ei ole ehdoton päämäärä. Eri aineistoryhmiä voidaan kuvailla eri laatutasoilla riippuen niiden merkittävydestä. Bibliografian hyödynnettävyyteen ja kriteerien järjestykseen (mm. verkkoaineiston osalta) on kiinnitettävä huomiota. Kansallisbibliografian tuottajalla on vastuu kehittää ja ylläpitää sääntöjä, standardeja ja valintakriteerejä. Valintakriteerit on oltava julkiset. Kansallisbibliografia työllä on oltava jatkuvuutta.

ISO/TR 28118:2009 –standardin kriteerit kansallisbibliografian tuottamisesta keskittyvät määrään. Kansallisbibliografian nimekkeiden lukumäärää on arvioitava suhteessa kansalliseen julkaisutuotantoon. Uusien nimekkeiden osuutta kansallisbibliografiassa kahden viimeisen vuoden sisällä on seurattava. Kuvailuprosessin nopeus (ja viive) aineiston julkaisemisen ja kuvailun välillä on yksi indikaattoreista, samoin kuin henkilöstökustannukset per kuvailtu nimeke.

Kansallisbibliografian kansallinen määrittely liittyy ajantasaisuuteen, laatuun ja kattavuuteen. Ajantasaisuuden tavoitteena on aineiston kuvailu 1 vuoden sisällä aineiston saapumisesta Kansalliskirjastoon. Aineiston kuvailujärjestys määräytyy aineiston käyttötärpeiden mukaan. Laatu määritellään bibliografian hyödynnettävyyden ja käyttäjien tarpeiden näkökulmasta. Kansallisbibliografisen kuvailun linjauksissa pyritään jatkuvuuteen (ei aukkoja tietokantaan). Vaikka kansallisbibliografian nimekkeiden lukumäärää suhteessa kansalliseen julkaisutuotantoon ei voidakaan tarkkaan määritellä, pyritään aineistojen tasapuoliseen kuvailuun ja pitämään kuvailulinjaukset samana esim. painetussa ja elektronisessa aineistossa.

Kansallisbibliografiakokonaisuus sisältää Suomessa julkaistun aineiston ja ns. ulkofennica-aineiston (ulkomailla julkaistun Suomea käsittelevän aineiston) kuvailun. Kansallisbibliografiaan kuuluu myös ennakkotiedot tulevista julkaisuista, pienpainatteiden ryhmäkuvailut sekä musiikkiaineiston kuvailu eli ns. kansallisdiskografia. Kansallisbibliografia sisältää jonkin verran myös arkistoaineistoa esim. musiikkikäsitteitä. Kansalliskirjaston kokoelmista digitoitujen aineistojen kuvailujen sisällyttäminen kansallisbibliografiaan riippuu näkökulmasta. Jos digitoituja aineistoja pidetään vain painetun aineiston surrogaatteina (kuten mikrofilmit), eivät ne kuulu kansallisbibliografiaan. Jos taas digitoitujen aineistojen katsotaan olevan Kansalliskirjaston uudelleen julkaisemia aineistoja, ovat ne osa kansallisbibliografiaan.

Kansallisbibliografiaan kuuluviin kuvailutietoihin merkitään kansallisessa Melinda-metatietovarannossa tunnus finb (MARC21-formaatin kenttä 042a) vuoden 2014 alussa alkaen. Tunnus ajetaan koneellisesti vuoden alussa kaikkiin kansallisbibliografiaan kuuluviin tietueisiin.